

Κεντρική Συντονιστική Επιτροπή (ΚΣΕ) της ΑΝΤΑΡΣΥΑ: Ο 21ος αιώνας είναι μια κυμαινόμενης έντασης κρίση για τον καπιταλισμό



Είναι γνωστή η ρήση του Φράνσις Φουκουγιάμα, λίγο μετά την κατάρρευση του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού» περί του περιβόητου «τέλους της Ιστορίας». Η εκτίμηση αυτή αποτύπωνε την ευφορία και την αίσθηση της νίκης του αστικού στρατοπέδου σε όλα τα επίπεδα. Θεωρούσαν αυτάρεσκα ότι ο κύκλος των κρίσεων είχε δαμαστεί, ενώ σε πολιτικό επίπεδο η φιλελεύθερη δημοκρατία, απαλλαγμένη από εσωτερικές αντιφάσεις που ταλάνισαν όλα τα υπόλοιπα πολιτικά συστήματα, θα ήταν το οριστικό σημείο εξέλιξης της ανθρωπότητας. Όλα εκείνα τα χρόνια, σύμφωνα με τον Πολ Κρούγκμαν, «η κρίση έμοιαζε με τα μικρόβια που κάποτε προκαλούσαν την πανώλη, τα οποία είχε κατατροπώσει εδώ και πολύ καιρό η Ιατρική».

Η πραγματικότητα βέβαια ήρθε να διαψεύσει με πάταγο αυτές τις εκτιμήσεις καθώς από την αυγή του κιόλας **ο 21ος αιώνας είναι μια κυμαινόμενης έντασης κρίση** για το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα. Οι τριγμοί του 2000-2001 (νομισματικές και οικονομικές κρίσεις σε ΝΑ Ασία, Λατινική Αμερική, Ρωσία, κραχ του Nasdaq και της λεγόμενης Νέας Οικονομίας, κρίση των επιχειρήσεων νέας τεχνολογίας ή κρίση dot com κ.λπ.) επανέφεραν στο προσκήνιο τις πτωτικές για το ποσοστό κέρδους τάσεις και αποτέλεσαν την πρώτη εμφάνιση ενός γενικότερου-βαθύτερου κλονισμού των νέων καπιταλιστικών σχέσεων που οδήγησε σε νέες αναπροσαρμογές οι οποίες ενίσχυαν ακόμη περισσότερο το πολεμικό στοιχείο (Αφγανιστάν, Ιράκ, Λίβανος), τις επιχειρήσεις που επένδυαν στην ασφάλεια και την «αντιτρομοκρατική σταυροφορία», την ιδιωτικοποίηση όχι μόνο των κοινωνικών υποδομών αλλά και υπηρεσιών που αφορούν το σκληρό πυρήνα του κράτους κ.α.

Βασικό σημείο καμψής αυτής της πορείας ήταν η **15 Σεπτέμβρη 2008** με την κατάρρευση της αγοράς των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων, και την Lehman Brothers, ναυαρχίδα της Γουόλ Στριτ με 158 χρόνια ζωής, να ανακοινώνει τη χρεοκοπία της. Η κατάρρευση αυτή άνοιξε το κουβάρι της **παγκόσμιας** Μεγάλης Ύφεσης και μιας κρίσης που -παρά τις άμπωτες και τις πλημμυρίδες της- δεν ξεπεράστηκε ποτέ ουσιαστικά. Όταν ξέσπασε η πανδημία στο τέλος του 2019, η ασθενική ανάκαμψη του συστήματος από τη Μεγάλη Ύφεση του 2008-09 έφτανε ήδη στο τέλος της. Οι γιγάντιες ενέσεις «φτηνού χρήματος» στις επιχειρήσεις από τις κεντρικές τράπεζες ήταν η συνταγή

για την αντιμετώπιση της. Με το παγκόσμιο χρέος σε επίπεδα ρεκόρ (256% του παγκόσμιου ΑΕΠ), μια νέα παγκόσμια κρίση χρέους έχει ήδη αρχίσει, ενώ πλέον οι κεντρικές τράπεζες έχουν ξεκινήσει την αύξηση των επιτοκίων και του κόστους του χρήματος, βυθίζοντας τις καπιταλιστικές οικονομίες στην ύφεση, και τα λαϊκά νοικοκυριά σε απόγνωση.

Στο έδαφος της μειωμένης καπιταλιστικής κερδοφορίας, είναι τόσο σφοδρή η **όξυνση των αστικών και ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών**, με πυρήνα τη σύγκρουση ανάμεσα στις δυτικές δυνάμεις ΗΠΑ-ΕΕ-NATO από την μια και τον υπό διαμόρφωση ευρασιατικό άξονα Κίνας-Ρωσίας και των συμμάχων τους από την άλλη, όπου δυστυχώς μπορούμε κάλλιστα να υποστηρίξουμε ότι μπαίνουμε σε μια **νέα περίοδο πολέμων** τη βασική δηλαδή πηγή ολέθρου, φτώχειας και οδύνης για την ανθρωπότητα. Σε μια περίοδο που η ανισόμετρη και συνδυασμένη ανάπτυξη του καπιταλισμού γεννάει ανεξέλεγκτους «γεωπολιτικούς» ανταγωνισμούς χωρίς παγκόσμιο «ηγέμονα» (πχ ΗΠΑ) και η πλεονεκτική θέση των προηγμένων καπιταλιστικών κέντρων θα φορτώνονται διπλά και τριπλά στην πλάτη των λαών. Μια πολεμική αναμέτρηση ΗΠΑ-Κίνας γύρω απ' τη Ταϊβάν θα κάνει το ιμπεριαλιστικό σφαγείο στην Ουκρανία να μοιάζει με καθημερινό καυγαδάκι.

Μπορούμε επομένως σήμερα με βάση αυτή την εικόνα της καπιταλιστικής κρίσης να πούμε με μια αυταρέσκεια αντάξια ενός Φουκουγιάμα ότι ο καπιταλισμός καταρρέει οριστικά και τελεσίδικα; Κατά την γνώμη μας, μια τέτοια εκτίμηση όχι μόνο δεν στέκει αλλά αποτελεί και επικίνδυνο νανούρισμα για τις δυνάμεις της Αριστεράς.

Στη σημερινή εποχή το σύστημα δεν έχει εύκολη διέξοδο ν' αφήσει να λειτουργήσει η «φυσική επιλογή». Ζούμε στην εποχή του too biig to fail, των εταιρειών, αναμεσά τους και τραπεζών, «ζόμπι» που μένουν στη ζωή με διασωλήνωση απ' τις κεντρικές τράπεζες. Ζούμε σε μια περίοδο που η «πολυκρίση» είναι στο στόμα των αστικών επιτελείων. Όμως, ακριβώς γι' αυτό είναι η περίοδος της πολιτικής κρίσης όπου οι από πάνω δεν μπορούν να κυβερνήσουν όπως παλιά κι από κάτω δεν θέλουν να κυβερνιούνται όπως παλιά. Ζούμε στην εποχή των κοινωνικών εκρήξεων, των εξεγέρσεων, των επαναστάσεων. Η έκβασή τους θα κρίνει το δίλημμα σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα.

Επομένως η αστική στρατηγική υπέρβασης, στο βαθμό που δεν ακυρωθεί-ανατραπεί από τα κάτω και από τα Αριστερά, μπορεί να φέρει αποτελέσματα για το κεφάλαιο και να εξασφαλίσει μια ορισμένη ανάκαμψη της καπιταλιστικής κερδοφορίας, οδηγώντας όμως τις καπιταλιστικές αντιθέσεις και αντιφάσεις σε ανώτερο επίπεδο και προετοιμάζοντας νέες οξύτερες κρίσεις. Η ιστορία του καπιταλισμού και της ταξικής πάλης συνηγορεί υπέρ αυτής της τάσης, καθώς **η μετάβαση από τον καπιταλισμό στην εργατική δημοκρατία-εξουσία δεν είναι προϊόν της αυτόματης κατάρρευσής του**, του παρασιτισμού και της σήψης του, της αδυναμίας ποδηγέτησης των αντιφάσεων που τον χαρακτηρίζουν, αλλά της επαναστατικής πάλης για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας και το τσάκισμα του αστικού κράτους.

Συνεπώς, το πραγματικό ζητούμενο σήμερα είναι η προσπάθεια χάραξης μιας επαναστατικής γραμμής, η οποία θα εκφράσει τα συμφέροντα των σύγχρονων κολασμένων και θα απαντήσει στο

κομβικό πολιτικό ερώτημα «ποια εναλλακτική λύση υπάρχει;»

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και ευρύτερα η αντικαπιταλιστική αριστερά οφείλει να ανταποκριθεί στην ποιοτικά ανώτερη από κάθε άλλη εποχή κοινωνική και πολιτική σύγκρουση που ωριμάζει. Επιδιώκουμε από την πλευρά μας να συμβάλλουμε στο μέτρο των δυνάμεων μας με τους εξής κομβικούς άξονες για μια **εργατική αντικαπιταλιστική απάντηση στην κρίση**. Η αναφορά στην εργατική τάξη δεν είναι για μας διακοσμητική. Πιστεύουμε ότι αυτή η τάξη εξακολουθεί να είναι το υποκείμενο της επανάστασης παραμένει ο «ιστορικός νεκροθάφτης» του καπιταλισμού στον 21^ο αιώνα. Μόνο την εργατική τάξη της Κίνας να βάλουμε στην εικόνα παίρνουμε μια γεύση της δύναμης αλλά και της ορμής που έχει η τάξη μας, από τα εργοστάσια της Σαγκάης μέχρι τα ορυχεία της Χιλής.

Α. Μια πολιτική πρόταση που φιλοδοξεί να ανατρέψει τον καπιταλισμό δεν μπορεί να στηρίζεται σε αυθαίρετα και αστήριχτα συμπεράσματα αλλά στην όσο το δυνατόν πληρέστερη **«συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης»**. Με αυτή την έννοια χρειαζόμαστε σήμερα μια ανώτερη συλλογική και επιστημονική ερμηνεία της σημερινής κρίσης και της προοπτικής της αλλά των κομβικών στοιχείων της αστικής στρατηγικής για την υπέρβασή της καθώς η αστική πολιτική που κάθε φορά επιλέγεται δεν είναι αυθαίρετη επινόηση κάποιων ηγετών, είναι τελικά «συμπυκνωμένη έκφραση της οικονομίας» (Λένιν), των αναγκών και των προτεραιοτήτων της.

Β. Πρέπει να διαπνέεται από την αναγκαιότητα, τη δυνατότητα, και την τάση της **κομμουνιστικής διεθνιστικής απελευθέρωσης** στην εποχή μας, ως τη μόνη προοπτική που απαντά στην κρίση, αλλά και στον ίδιο τον καπιταλισμό, την αιτία της κρίσης και όλων των δεινών που πλήττουν την κοινωνική πλειοψηφία.

Γ. Ειδικά σήμερα που η ίδια η ουσία και ο χαρακτήρας της κρίσης, οι παράγοντες που συμπίεζουν το ποσοστό κέρδους (αύξηση οργανικής σύνθεσης του κεφαλαίου) και ο υπάρχων κοινωνικοπολιτικός συσχετισμός οδηγούν στο συμπέρασμα πως δεν θα μπορούσε να υπάρχει κάποια συμβιβαστική μορφή νέου κοινωνικού συμβολαίου αλλά μόνο μια πολιτική και οικονομική στρατηγική ακραίας κοινωνικής βαρβαρότητας από την πλευρά του κεφαλαίου, το εργατικό πρόγραμμα πρέπει να έχει ως καθοριστικό του στοιχείο την **εργατική επανάσταση**, ως το ποιοτικό άλμα της ταξικής πάλης που απαιτείται για την εγκαθίδρυση μιας νέας εξουσίας, της εργατικής εξουσίας, και το άνοιγμα του δρόμου για τους κοινωνικοπολιτικούς μετασχηματισμούς της μεταβατικής περιόδου που οδηγούν στην εργατική εξουσία- δημοκρατία και την αταξική κοινωνία.

Δ. Απέναντι στον εν εξελίξει ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό η Αριστερά πρέπει να σταθεί απέναντι και στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές. **Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι άδικος και ιμπεριαλιστικός και από τις δύο πλευρές**. Τυχόν ταύτιση με το ΝΑΤΟ, όπως κάνουν ορισμένες δυνάμεις της ευρωπαϊκής Αριστεράς στο όνομα της «ρωσικής επιθετικότητας» και του «ουκρανικού λαού», οδηγεί στην υποταγή στις κυρίαρχες δυτικές δυνάμεις και τις άρχουσες τάξεις. Τυχόν υποστήριξη της Ρωσίας στο όνομα του «μικρότερου κακού», του «αδυνατίσματος του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού» οδηγεί σε ρόλο υπερασπιστή της βάνανσης επιθετικότητας και των εγκλημάτων της καπιταλιστικής

Ρωσίας, της ακροδεξιάς εθνικιστικής ιδεολογίας της σημερινής ρώσικης ηγεσίας. Η επαναστατική αντικαπιταλιστική Αριστερά έχει το βλέμμα και τις ελπίδες της στραμμένες στην οικοδόμηση του μετώπου της διεθνούς εργατικής τάξης και των λαών, στους αγώνες σε όλο τον κόσμο απέναντι στους πολέμους του κεφαλαίου σαν την πραγματική απάντηση στην καπιταλιστική βαρβαρότητα σε Ανατολή και Δύση. Η πάλη των λαών για ανεξαρτησία από τον ιμπεριαλισμό, σε όλο τον κόσμο, είναι σημαντικό τμήμα της επαναστατικής πάλης για την ανατροπή του καπιταλισμού και κυρίως **η πάλη για την ανεξαρτησία της Αριστεράς** απέναντι και στους δύο αντιμαχόμενους ιμπεριαλιστικούς πόλους είναι όρος για την πολιτική και ηθική της ύπαρξη.

Ε. Στο γενικό φόντο της παγκόσμιας αντιπαράθεσης, αναζητείται η συγκρότηση του στρατοπέδου «των κάτω», της εργατικής τάξης, της «οικουμενικής τάξης» που εκπροσωπεί τα συμφέροντα των φτωχών και καταπιεσμένων, που θα μιλήσει για «ψωμί, δουλειά, δημοκρατία, ειρήνη, διεθνή αλληλεγγύη των εργατών και των λαών» και θα αντιπαρατεθεί στη θυσία για καπιταλιστικά κέρδη, τις πολεμικές δαπάνες, την εθνικιστική τύφλωση και φανατισμό, τη μετατροπή των νέων σε κρέας για τα κανόνια του πολέμου. Μια τέτοια πολιτική πρόταση προκειμένου να γίνει υλική δύναμη ανατροπής, οφείλει να αναμετρείται καθημερινά με τους πραγματικούς συσχετισμούς ως εκείνος ο δρόμος **πολιτικής πάλης για τις ανάγκες και τα δικαιώματα των εργαζομένων**, αντιπαράθεσης και κλονισμού της κύριας στρατηγικής του κεφαλαίου για την υπέρβαση της κρίσης. Χρειαζόμαστε επομένως τον δρόμο του επαναστατικού αγώνα, της επαναστατικής τακτικής για την ανατροπή της αντεργατικής επίθεσης του κεφαλαίου, εκείνο το πεδίο συγκρότησης και ωρίμανσης του κοινωνικοπολιτικού υποκειμένου της αντικαπιταλιστικής ανατροπής μέσα από την ίδια την πείρα των μαζών.

Αυτή πείρα συσσωρεύεται στις μάχες που δίνει εδώ και τώρα το εργατικό κίνημα και η ριζοσπαστικοποιημένη νεολαία. Εμπειρίες αγωνιστικές, μαχητικές αλλά και πολιτικές. Δεν συμφωνούμε με αντιλήψεις περί συντηρητικοποίησης της κοινωνίας ή στρατηγική ήττας της Αριστεράς και των ιδεών της. Πάντα οι ηγεσίες της ρεφορμιστικής Αριστεράς φόρτωναν στην πλάτη του κόσμου τα δικά τους όρια, τους δικούς τους συμβιβασμούς και αδιέξοδες επιλογές. **Αυτό που χρεοκοπεί καθημερινά είναι ο κοινοβουλευτικός δρόμος.**

Η πραγματικότητα είναι ότι ο καπιταλισμός μέσα στην πολλαπλή ιστορική του κρίση συσσωρεύει τεράστιους κινδύνους για την επιβίωση της ανθρωπότητας η οποία μπαίνει στη δίνη απρόβλεπτων μεταβολών μεγάλης κλίμακας. Είναι τέτοιο το εύρος και το βάθος των καπιταλιστικών αντιθέσεων που αντικειμενικά όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές ωθούνται προς τις πιο «ακραίες» επιλογές. Το σταυροδρόμι είναι μπροστά μας: Από τη μία το ενδεχόμενο μιας πρωτοφανούς καταστροφής, είτε από «επιλογή» μιας πυρηνικής πολεμικής αναμέτρησης, είτε ως αναπόφευκτο περιβαλλοντικό «ατύχημα» όπως προειδοποιούν οι «κραυγές» της φύσης. Από την άλλη μια περίοδος πρωτοφανούς ανάτασης των «από κάτω», μαχητικότητας και δημιουργικότητας, μια περίοδος αντίστοιχη των δυνατοτήτων της νέας εποχής που θα βάλει μπροστά το πέρασμα σε μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση και καταπίεση, με την εργατική δημοκρατία στο τιμόνι παντού, με κριτήριο την

κάλυψη των αναγκών και όχι το κέρδος, το πέρασμα από την προϊστορία στην πραγματική ιστορία του ανθρώπινου είδους σύμφωνα με τον Ένγκελς. Ποτέ ξανά ίσως το σύνθημα «σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα» δεν ήταν τόσο επίκαιρο.